

Душко МИНОВСКИ

„
*Ni { t o za nas
bez nas*
„

Сиромаштијата, сиромашното население или оној дел од македонската популација кој е во процес на осиромашување, како што можеше да се насети и од претходниот текст, не е ниту нов ниту непознат.

Историско гледано, во минатото најголемиот дел од нашето население, во рамки од цивилизаторските претпоставки на феноменот на сиромаштијата, како од политички, економски и од други детерминанти, е сиромашен и живее во сиромаштија. Вишокот од неговиот труд, кој најчесто и на сила му е одзема, одел во туѓи раце, кои го користеле за свои или за цели на односната држава: Турција, Бугарија, Грција итн. за градење и за докажување на својот идентитет, својата моќ...

Поради познатите политичко-историски околности Македонија, повеќе срамежливо, како дел од Југославија, се појави на политичката карта на Европа дури во средината на минатиот век. За волја на вистината, во рамки на тогашна Југославија нашата земја Македонија за четири-пет децении постигна исклучително значајни резултати на економски, културен, политички и др. план. Не задржувајќи се на веќе познатите одредници од АСНОМ - државност, јазик, култура итн. - Македонија за овој период успеа од карактеристично заостаната аграрна средина да прерасне во средно индустриски развиена земја. Нема потреба да наведувам податоци за индустријализацијата, за урбанизацијата, за образованието, за градбата на национални институции, како што се, Македонската православна црква, Македонската академија на науките и уметностите, институтите за јазик, историја, економија итн.

Но, не треба да го забораваме она што е во непосредна врска со нашата тема на разработка. Македонија, и покрај тие, во секој случај големи историс-

маштија, кое иако беше тешко, сепак до некаде можеше да се контролира. И тогаш имаше избрзани акции како, на пример, акцијата за вработување приправници, по еден вработен член итн. Потоа настанаа промени на политички и на економски план, кои особено негативно се одразија врз развојот на Македонија. Се распадна заедничкиот југославски пазар, иако нашата земја беше нагласено суровинска база, а со распаѓањето на источниот блок таа уште повеќе ги изгуби традиционалните пазари, а војните во поранешните ју-републики, истовремено и санкциите кон тогашна СР Југославија и блокадата на границата кон Грција, предизвикаа апсолутен колапс на и така релативно нестабилниот и недоволно развиен и структуриран македонски економски систем. Во исто време, почнатата, според мене, повеќе загрижувачки чудна, да не кажам криминална приватизација, која претходно претпоставуваше разубавување, уништување на општествениот капитал и потоа негова приватизација за "цабе", економското реструктурирање и последиците од него, доведоа до гаснење на

КРУГОТ НА

Според податоците од пред неколку години (нема нови), по некои тогашни анкети, во Македонија имало вработени со плати од 3.000 до 6.000 денари (околу 95.000 вработени). Ако на овој контингент се додаде и оној од пензионерите, кои не се помалку, ако не и повеќе од 100.000 лица со пензии до 6.000 денари, очигледно овие лица и членовите на нивните семејства, околу 500.000-600.000, не се сиромашни туку егзистираат во културата на бедата. Овој круг на бедно население, како што вообичаено се неутрализира со поимот "екстремна сиромаштија", се дополнува и со оние 65.000-70.000 корисници и со членови на нивните семејства (повеќе од 200.000), на разни видови социјална помош. Оваа категорија граѓани, судејќи по висината на паричната помош, дневно за трошок има од 20 до 30 денари. Нема да е далеку претпоставката дека повеќе од 800.000 жители на Македонија живеат во беда.

ки поместувања, приближувања кон развиениот свет, не можеше набрзина да го скокне своето повеќе вековно заостанување. Таа, и во рамките на тогашна СФРЈ, во однос на Словенија, Хрватска и на делови од Србија, по својата суштина сè уште беше недоволно развиена република. Тоа значи релативно висока стапка невработено работоспособно население, аграрна пренаселеност итн. Тоа значи присуство на ниво на сиро-

некогашните "гиганти", при што настана масовно губење на работните места, стечаи итн.

Ете, тоа се првите "големи чекори" во создавањето на постојниот контингент на сиромаштија во Македонија. Подоцна, откако се потрошија ресурсите од "самоуправниот социјализам", обемот на сиромаштијата и на населението во процесот на осиромашување постојано се зголемуваше.

Првата експертска Влада, во далеку поповолни економски, политички и други состојби од овие кои се пред актуелната, но за жал, по сè изгледа, под психолошки притисок на повеќедеценискиот егалитарен синдром, можеби и не можеше поинаку, туку донесе и Програма за заштита на социјално-загрозеното население. Меѓутоа, оваа програма, барем првите неколку години од реализацијата, гледано од сегашен агол, наместо очекуваните резултати "времена помош" и, пред сè, очекуваното формирање модел "мотивација за вработување", донесе нешто спротивно. Во услови на недоволно, набрзина дефинирани услови и критериуми, предизвика масовно да се бара социјална помош. За да биде несреќата поголема, по сè изгледа, поради грантовите и помошта од Запад, ретко може да се најде пример некој од барателите да не добил државна алиментација. Потоа, кога се увиде како енормно растат трансферите за социјални давачки се направија обиди, за жал, на брзина, на врат, на нос, што се вели, да се изврши редуција на обемот на овој вид корисници. На пример, имаше неколку години во кои корисниците

на овој вид социјална помош добиваа поголеми парични социјални износи од вработените со средно образование во државниот сектор.

Да не должам. Сиромаштијата во Македонија е повеќе од евидентна. Иако нема веродостојни информации за обемот на сиромашното население, сепак посредно може да се разгледува нивото на сиромаштијата. Имено, ако се знае (според податоците од пред неколку години, нема нови), дека кај нас, по некои тогашни анкети, имало вработени со плати од 3.000 до 6.000 денари (околу 95.000 вработени), ако кон овој контингент се додаде и оној од пензионерите, кои секако не се помалку, ако не и повеќе од 100.000 лица со пензии до 6.000 денари, очигледно овие лица и членовите на нивните семејства, околу 500.000-600.000, не се сиромашни туку егзистираат во културата на бедата. Овој круг на бедно население, или како вообичаено се неутрализира со поимот "екстремна сиромаштија" ќе се дополни и со оние 65.000-70.000 корисници и членови на нивните семејства (повеќе од 200.000), на разни видови социјална помош. Оваа категорија граѓани, судејќи

по висината на паричната помош, дневно има од 20 до 30 денари. Со вакви парични износи тие треба да ги обезбедат дневните потреби за храна, облека, обувки, огрев, електрична енергија, вода, превоз итн. Така што нема бидеме далеку ако претпоставиме дека повеќе од 800.000 жители на Македонија живеат во беда.

Во нешто подобра состојба, но сè уште во кругот на сиромаштијата, се и оние граѓани чии месечни приходи се повиоки од претходните износи и се движат од 15.000 до 18.000 денари месечно. И тие не се многу далеку од претсобојето на сиромаштијата. И кај нив поимот годишен одмор, книга, стоматолог, лекови се невиден луксуз итн.

Без натамошна елаборација може слободно да се претпостави дека од 60 до 70 отсто од населението во Македонија живее во екстремна сиромаштија (беда) и во сиромаштија. Околу 20 отсто се оние кои претпоставуваат остаток или се нови припадници на средниот слој. За само 10 отсто може да се каже дека живеат во околности да немаат проблеми од материјален карактер.

Ќе додадам и дека сиромаштијата

СИРОМАШТИЈАТА

како феномен не е непозната ниту кај високоиндустриските и најбогатите земји на светот. Така, на пример, уште пред неколку години можеше да се прочита како во Франција во 300 града на 700 пункта, во текот на една седмица се делени 220.000 пакети храна. Средствата се обезбедени од државата и од добротворните организации. Исто така, и во најразвиената и најбогатата земја - САД, скратувањето на фондовите за оваа намена од 28 милијарди долари, за 6 години претставувало драстично намалување на резервите на храна. Жртви на оваа рестрикција биле корисниците на социјална помош и сиромашните работници, чија егзистенција значително зависела од овие бонови за храна. Уште поинтензивни се рестрикциите на овие права во земјите од транзиција.

На крај, повеќе како илустрација ќе одбележам дека феноменот на сиромаштијата во Македонија има и културно-етнички карактер. Не навлегувајќи поопстојно, видно е дека кај нас од сите заедници на дното на општествената структура се Ромите. Тие не се само најсиромашни, пропорционално од нив има најголем број корисници на државна алиментација, туку се и на дното од другите општествени белези, како што се, на пример, вработеност, ниво на образование, учество во процесот на образование, во спортот, во културата итн.